

Концептуальні засади зміни ролі та місця органів внутрішніх справ України

Conceptual framework of change roles and place of internal affairs of Ukraine

С.В. Россоха

Ключові слова:

органи внутрішніх справ, права людини, реформування.

Key words:

internal affairs, human rights, reform.

У спадок від радянської системи Україна отримала авторитарну державоцентричну мілітаризовану модель органів внутрішніх справ, яка характеризується жорсткою ієрархічністю й політичною ангажованістю, орієнтуючись не на служіння суспільству, а на репресивні форми соціального контролю (культуру волевого оточення та примусу). За роки незалежності міліцію не лише не було реформовано відповідно до засад демократії та верховенства права, а й перетворено на інструмент боротьби за політичні та бізнесові інтереси, машину придушення суспільних протестів, джерело корупційних прибутків персоналу правоохоронних відомств. Події останнього часу продемонстрували всі вади існуючої репресивної моделі органів внутрішніх справ, їх повну неспроможність до виконання легітимних функцій в інтересах громадян¹.

Початок фактичної розбудови Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС України) історично співпав з обранням нашою державою незалежності та триває досі. Як свідчать аналітичні матеріали щодо історії становлення й розвитку системи органів Міністерства внутрішніх справ незалежної України, підготовлені за ініціативою МВС України на парламентські слухання на тему «Про реформування системи органів Міністерства внутрішніх справ України і впровадження європейських стандартів», які відбулись у Верховній Раді України ще 5 жовтня 2011 року, упродовж 1992–2011 років у системі МВС України постійно відбувалися зміни організаційного, правового, кадрового характеру².

Водночас такі реформістські кроки впродовж останніх 20 років не змогли зняти з порядку денного питання щодо актуальності й необхідності подальшого реформування найбільш чисельного та потужного правоохоронного відомства нашої держави. Не вплинуло на цей процес також прийняття Указу Президента України «Про заходи щодо реформування системи органів Міністерства внутрішніх справ України» від 20 березня 2008 року № 245/2008, п. 5 якого було створено Комісію з розроблення проекту Концепції реформування системи органів Міністерства внутрішніх справ України задля визначення цілей, основних завдань і пріоритетних напрямів реформування в інтересах захисту прав і свобод людини й громадянина, а також упровадження європейських стандартів у цій сфері, якій було доручено подати в установленому порядку в двомісячний строк проект Концепції реформування системи органів Міністерства внутрішніх справ України³.

Наведемо деякі статистичні дані. Зокрема, у 2014 році органи й підрозділи Міністерства внутрішніх справ України (далі – ОВС) нараховували 261 тис. осіб, у тому числі персонал внутрішніх військ, курсантів і цивільних службовців. Відзначимо, що така кількість у 1,5 раза перевищувала середній європейський показник (300 поліцейських на 100 тис. населення) та була майже вдвічі більшою, ніж передбачають рекомендації ООН (222 поліцейських на 100 тис. населення). За 21 млн 840 тис. осіб економічно активного

¹ Концептуальні підходи до реформування органів внутрішніх справ як складової правоохоронної системи та сектору безпеки і оборони України: інформаційно-аналітичні матеріали до круглого столу «Концептуальні підходи до реформування МВС у контексті загальнонаціонального плану реформ» (16 квітня 2015 року) / Центр Разумкова. – К., 2015. – с. 4.

² Юрченко О. Актуальні питання реформування МВС України / О. Юрченко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2013. – № 1(29). – С. 103.

³ Про заходи щодо реформування системи органів Міністерства внутрішніх справ України : Указ Президента України від 20 березня 2008 року № 245/2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/7619.html>.

населення це означало, що кожний 83-й працюючий громадянин отримував зарплату від МВС України⁴. Крім того, рівень довіри громадян до міліції в 2014 році максимально сягав лише 3–5%, а після подій Євромайдану цей показник, згідно з даними Інституту соціології Національної академії наук України, знизився до 0,8% опитаних; при цьому довіра самих працівників міліції до влади традиційно не перевищувала 3%. Причиною такої тотальної недовіри владних структур одна до одної, як і вкрай низького кредиту довіри населення до правоохоронців, стали системні недоліки в діяльності ОВС⁵.

Відповідно до п. 22 ст. 85 Конституції України до повноважень Верховної Ради України належить затвердження загальної структури, чисельності, визначення функцій МВС України⁶. Таким чином, саме Верховна Рада України відіграє провідну роль у модернізації й реформуванні структури та організації діяльності органів внутрішніх справ України.

Водночас без налагодженої взаємодії Верховної Ради України з МВС України, інститутами громадянського суспільства, без урахування думок кваліфікованих фахівців така реформа органів внутрішніх справ приречена на невдачу. На жаль, необхідно констатувати, що негативною тенденцією, яка останнім часом супроводжувала хід реформістських заходів у МВС України, є відсутність координації, чітких, цілеспрямованих та узгоджених дій між законодавчою й виконавчою владою в цьому напрямі. Підтвердженням є те, що багато законопроектів, спрямованих на модернізацію та реформування МВС України, готувались і подавались народними депутатами до Верховної Ради України без попередніх консультацій із МВС України з приводу доцільності прийняття закону, а також без урахування напрацювань МВС України в напрямі реформування⁷. Зокрема, до Верховної Ради України було подано такі законопроекти:

- 1) «Про органи внутрішніх справ» від 18 січня 2008 року № 1376, поданий народним депутатом України Г. Москалем⁸;
- 2) «Про місцеву поліцію» від 13 березня 2009 року № 4199, поданий народним депутатом А. Матвієнком⁹;
- 3) «Про поліцію» від 3 липня 2012 року № 10688, поданий народними депутатами України В. Грицаком і В. Коновалюком¹⁰;
- 4) «Про внесення змін до Закону України «Про міліцію» (щодо діяльності підрозділів міліції особливого призначення)» від 28 січня 2013 року № 2111, поданий народним депутатом України Г. Москалем¹¹;
- 5) «Про внесення змін до Закону України «Про міліцію» (щодо виборності керівників міліції)» від 1 лютого 2013 року № 2163, поданий народними депутатами України В. Кличком, В. Пинзеником, В. Ковальчуком¹²;
- 6) «Про поліцію і поліцейську діяльність» від 27 січня 2015 року № 1692-1, внесений групою депутатів¹³;
- 7) «Про Національну поліцію» від 12 січня 2015 року № 1692, поданий народним депутатом України Ю. Луценком¹⁴;

⁴ Правоохоронні органи України: довіра та оцінки населення, проблеми внутрішньої безпеки та готовність до співпраці / Соціологічна група «Рейтинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ratinggroup.com.ua/products/politic/data/entry/137186>.

⁵ Узарашвілі О. Довіра до міліції – нижче плінтуса / О. Узарашвілі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wz.lviv.ua/ukraine/132710>.

⁶ Конституція України. – К., 2015. – С. 6.

⁷ Юрченко О. Актуальні питання реформування МВС України / О. Юрченко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2013. – № 1(29). – С. 104.

⁸ Про органи внутрішніх справ : проект Закону України від 18 січня 2008 року № 1376 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=1376&skl=7.

⁹ Про місцеву поліцію : проект Закону України від 13 березня 2009 року № 4199 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF38N00A.html.

¹⁰ Про поліцію : проект Закону України від 3 липня 2012 року № 10688 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=10688&skl=7.

¹¹ Про внесення змін до Закону України «Про міліцію» (щодо діяльності підрозділів міліції особливого призначення) : проект Закону України від 28 січня 2013 року № 2111 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2_5_1_J?ses=10008&num_s=2&num=&date1=&date2=&name_zp=%EC%B3%EB%B3%F6%B3%BF&out_type=&id.

¹² Про внесення змін до Закону України «Про міліцію» (щодо виборності керівників міліції) : проект Закону України від 1 лютого 2013 року № 2163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47855.

¹³ Про поліцію і поліцейську діяльність : проект Закону України від 27 січня 2015 року № 1692-1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53719.

¹⁴ Про Національну поліцію : проект Закону України від 12 січня 2015 року № 1692 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55082.

8) «Про органи внутрішніх справ» від 6 квітня 2015 року № 2561, поданий Кабінетом Міністрів України¹⁵.

Варто відзначити, що законопроекти щодо реформування структури МВС України не були схвалені Верховною Радою України (за деяким винятком, наприклад, Закону України «Про Національну поліцію»). Водночас аналіз текстів наведених актів дає підстави виокремити деякі зауваження, які необхідно врахувати під час подальшої розробки нормативних документів щодо реформування правоохоронних органів:

- а) неможливість і недоцільність прийняття спеціальних базових законів про окремі види органів виконавчої влади, у тому числі про органи внутрішніх справ (у разі, якщо мова йде про проект Закону України «Про органи внутрішніх справ»), адже за такого підходу довелося б приймати стільки законів про окремі види органів виконавчої влади, скільки існує сфер (галузей) державного управління, що призведе до дублювання одних і тих же положень у різних законодавчих актах, спрямованих на встановлення правового статусу тих чи інших органів виконавчої влади¹⁶;
- б) побоювання щодо занадто великої чисельності органів внутрішніх справ України, занепокоєння, що вона буде більшою за чисельність Збройних Сил України, що є характерним винятково для так званих поліцейських, а не демократичних держав, оскільки зосередження в одному відомстві – МВС України – потужного блоку силових структур призведе до порушення раціонального балансу чисельності силових структур держави¹⁷;
- в) відсутність єдиного розуміння місця й ролі Антикорупційного бюро в складі МВС України.

Водночас варто назвати Науковий проект Концепції реформування кримінальної юстиції України, підготовлений фахівцями Національної академії внутрішніх справ МВС України¹⁸, розроблений без урахування окремих із цих зауважень. До того ж такий документ було представлено громадськості лише в 2010 році після подання до Верховної Ради України проекту Закону України «Про органи внутрішніх справ»¹⁹, тоді як мало бути навпаки. Зокрема, у Науковому проекті Концепції реформування органів кримінальної юстиції проігноровано занепокоєння щодо можливості концентрації (фактичної монополізації) в одному відомстві (МВС України) більшості силових структур держави. Пропонувалося міліцію перетворити на Національну поліцію МВС України, Внутрішні війська МВС України – на Військову поліцію в складі Національної поліції МВС України; Державну прикордонну службу реорганізувати в Прикордонну поліцію в складі Національної поліції МВС України. Окремо зазначалося, що має відбутись ліквідація Податкової міліції та передача її функцій до Фінансової поліції в складі Національної поліції МВС України. Управління державної охорони має реорганізуватися в Агентство державної охорони в складі Військової поліції МВС України. Також розробниками Наукового проекту Концепції реформування органів кримінальної юстиції пропонувалось передати від Міністерства надзвичайних ситуацій України функції пожежно-рятувальної служби до МВС України, а саме до Військової поліції цивільного захисту в складі Національної поліції МВС України²⁰.

Аналіз низки наукових та інших заходів щодо реформування системи органів внутрішніх справ упродовж останніх років дає підстави виокремити такі вихідні положення:

1. Мета реформи – поступове перетворення органів внутрішніх справ України на правоохоронне багатoproфільне, цивільне відомство за зразком європейських країн. Багатoproфільність, демілітаризація й ефективна децентралізація управління мали б бути головними ознаками новітньої структури органів внутрішніх справ²¹.

¹⁵ Про органи внутрішніх справ : проект Закону України від 6 квітня 2015 року № 2561 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54672.

¹⁶ Висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України на проект Закону України «Про органи внутрішніх справ» від 28 липня 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=31401.

¹⁷ Висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України на проект Закону України «Про органи внутрішніх справ» від 28 липня 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=31401.

¹⁸ Концепція реформи органів кримінальної юстиції : [наук. проект] / [В. Шакун, О. Джужа, В. Ліпкан, Ю. Орлов, М. Осадчий] ; за ред. В. Коваленка. – К. : Нац. академія внутр. справ, 2010. – 128 с.

¹⁹ Про органи внутрішніх справ : проект Закону України від 18 січня 2008 року № 1376 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=1376&skl=7.

²⁰ Концепція реформи органів кримінальної юстиції : [наук. проект] / [В. Шакун, О. Джужа, В. Ліпкан, Ю. Орлов, М. Осадчий] ; за ред. В. Коваленка. – К. : Нац. академія внутр. справ, 2010. – 128 с.

²¹ Інформаційні матеріали щодо третього засідання Консультативно-експертної ради при Міністерстві внутрішніх справ України від 20 лютого 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/830582>.

2. Передумовою реформи органів внутрішніх справ є вдосконалення нормативно-правових актів щодо регулювання організації їх діяльності. При цьому, на думку більшості фахівців у галузі права, а також практичних працівників правоохоронних органів, украй важливим є прийняття таких актів, як Закон України «Про органи внутрішніх справ України», Закон України «Про проходження служби в органах внутрішніх справ», Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність (нова редакція)», Закон України «Про статус слідчого», Закон України «Про Сили внутрішнього правопорядку», Закон України «Про Державну міграційну службу в Україні», Закон України «Про Державну прикордонну службу (поліцію)» тощо.

У процесі реформи органів МВС України Верховною Радою України вже було ухвалено нові закони про Національну поліцію та про органи внутрішніх справ. Ці документи перед їх ухваленням стали предметом аналізу експертів Ради Європи, у результаті якого з'явилися Коментарі Генерального директорату з прав людини та верховенства права Ради Європи. Водночас Закон України «Про органи внутрішніх справ» зазнав певної критики з боку європейських експертів, а також несприйняття з боку українського експертного середовища. Наслідком цього стало його ветовання Президентом України.

3. До складу органів внутрішніх справ (сфери управління МВС України) мали б входити Національна міліція (поліція), Державна міграційна служба, Державна прикордонна служба (поліція), Сили внутрішнього правопорядку, Агенція боротьби з корупцією, які є центральними органами виконавчої влади, порядок організації та діяльності яких визначаються окремими законами України²².
4. Визначальним критерієм оцінки діяльності ОВС (як зовнішньої, так і внутрішньої) має виступати громадська думка щодо якості роботи органів внутрішніх справ і рівня задоволення населення станом громадської безпеки в країні та регіоні проживання. При цьому статистика має використовуватись переважно для виявлення певних тенденцій у структурі злочинності країни й регіону. Зокрема, інформаційно-аналітичне забезпечення протидії злочинності передбачає вдосконалення системи статистичного обліку та звітності в країні, інформування про стан, динаміку, структуру злочинів, критерії оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів, збору необхідної й достатньої інформації для ефективної діяльності суб'єктів профілактики та прийняття відповідних управлінських рішень щодо запобігання злочинності.

Зазначені заходи включають створення таких об'єктів: узгодженої системи показників, що відбивають реальний стан протидії злочинності в Україні; єдиної міжвідомчої системи інформування про злочини, причини й умови їх вчинення; банку нормативної, управлінської, аналітичної, науково-методичної, довідкової та іншої інформації, у тому числі із зарубіжних джерел, і налагодження системи користування цією інформацією зацікавленими відомствами й науковцями; методичних рекомендацій щодо використання статистичного аналізу динаміки окремих видів злочинів, методик організації статистичних спостережень за розміром збитків; надійного механізму збору та використання відповідних даних не лише на національному, а й на регіональному рівнях.

5. Систему органів внутрішніх справ України побудовано за системним принципом, їй властиві всі ознаки системи, тому справедливим є сприймання МВС України як системи. При цьому системоутворюючою ланкою в такій системі варто визнати протидію правопорушенням і злочинності. Відтворюючий аспект системних досліджень у правоохоронній галузі вбачається в інтегративній категорії системності. При цьому, на переконання І. Зозулі, вільне вживання терміна «правоохоронна система» вимагає додаткового контекстного системно-сутнісного сприйняття, тому доцільним є використання поняття «система правоохоронних органів». Термін «правоохоронна система» може вживатися лише в спеціальних випадках²³.
6. Необхідним є визначення пріоритетної ідеології щодо підходів до реформування правоохоронних органів держави. Наразі встановлено три концептуально орієнтовані напрями реформування правоохоронних органів: реформування окремих правоохоронних органів; реформування правоохоронних органів, системно об'єднаних за галузевим (юстиційним) принципом; реформування правоохоронних органів, системно об'єднаних за функціональним принципом.

²² Юрченко О. Актуальні питання реформування МВС України / О. Юрченко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2013. – № 1(29). – С. 106.

²³ Зозуля І. Стан і шляхи реформування системи МВС України: тези до сучасного моменту / І. Зозуля // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 346.

Загальна ідеологія реформування системи органів МВС України повинна поставати з Конституції України, а отже, ініціатором такого реформування є лише народ України. Громадськість найбільше зацікавлена в удосконаленні діяльності цих органів.

При цьому розробка, обговорення та прийняття ідеології реформування органів внутрішніх справ повинна передбачати такі заходи: а) обґрунтування мети, на досягнення якої спрямовуються реформаторські дії, її переваг перед існуючими реаліями; б) обґрунтування гарантій того, що реформування приведе до позитивних зрушень і не матиме негативних наслідків (кримінологічний, фінансовий, економічний, соціальний, медичний, правовий і психологічний прогнози); в) фінансові розрахунки щодо коштів, які витрачатимуться на реформування системи органів внутрішніх справ, визначення джерел додаткових надходжень або бюджетних програм, з яких будуть вилучені кошти на реформування.

7. Потрібна докорінна зміна парадигми взаємодії органів внутрішніх справ і населення. Досі широко вживане поняття «взаємодія міліції та населення» як спрощене, узагальнююче й таке, що не відповідає понятійним нормам рівноправності виникаючих між суб'єктами взаємин, прав та обов'язків, має бути вдосконалене. Необхідне встановлення єдиної, найбільш прийнятної в демократичному суспільстві форми нормалізації загальногромадських відносин між органами внутрішніх справ і населенням – співробітництва на засадах партнерства.

Так, набутий із часом досвід внутрішньовідомчої взаємодії в органах внутрішніх справ не може без належної корекції бути перенесений на відносини органів внутрішніх справ і населення. Зокрема, за твердженням І. Зозулі, незважаючи на формальне закінчення строку дії, Програма розвитку партнерських відносин між міліцією і населенням на 2000–2005 роки має бути пролонгованою з огляду на недоліки, прорахунки, зауваження, рекомендації та виправлення²⁴. Необхідно переглянути засади партнерства органів внутрішніх справ і населення з урахуванням насамперед інтересів населення, що раніше реально не брались до уваги, а також внести відповідні зміни до чинних нормативно-правових актів.

8. Необхідним є реформування системи освіти працівників органів внутрішніх справ. Зауважимо, що кожен із міністрів внутрішніх справ України, призначений на цю посаду за останні 10 років, намагався розпочати реформування міліції саме з реформування освіти, заявляючи про серйозні перетворення, з яких не більше 1% втілювались у життя. Чинна на сьогодні Програма реформування системи освіти МВС України потребує суттєвого вдосконалення, без якого неможливо інтегрувати її в загальний процес реформування діяльності системи органів МВС України. Так, було запроваджено сумнівний із позиції законодавства й права експеримент щодо підготовки кадрів, яким порушувався принцип гендерної рівності та накладалися обмеження щодо прийняття жінок до вищих навчальних закладів, а також громадян старше 24 із половиною років і молодше 17 з половиною років. Крім того, передбачалося, що підготовка науково-педагогічних кадрів через докторантуру й ад'юнктуру здійснюється винятково в Національній академії внутрішніх справ. Це означає, що інші вищі навчальні заклади, які мають серйозну науково-методичну базу, позбавляються такого права, чим обмежуються принципи автономії вищих навчальних закладів і вільної наукової діяльності. При цьому обмежувались також види спеціальностей, за якими мала вестись така підготовка, залишалось лише декілька юридичних²⁵.

У межах реформування освіти МВС України потребують удосконалення також загальні питання кадрового заміщення викладацьких посад відомчих вищих навчальних закладів молодими викладачами-випускниками, поновлення роботи з виховання курсантів та посилення їх мотивації на отримання якісних знань. Таким чином, украй важливим є моніторинг зауважень і пропозицій щодо реформування освітньої діяльності системи МВС України. Потребує відновлення практика призначення ректорів відомчих вищих навчальних закладів лише за результатами прямих демократичних виборів науково-педагогічним колективом вищих навчальних закладів, як це передбачається чинним наказом МВС України.

Нещодавно створені на базі колишніх академій нові відомчі університети, щоб дійти реального університетського рівня в системі МВС України, мають дійсно стати багатопрофільними, провідними науково-методичними центрами, істотно розширити освітні напрями науки, поширювати наукові знання та здійснювати культурно-просвітницьку діяльність, що потребує від них багаторічної напруженої праці й високої кваліфікації професорсько-викладацького складу²⁶.

²⁴ Зозуля І. Стан і шляхи реформування системи МВС України: тези до сучасного моменту / І. Зозуля // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 347.

²⁵ Левченко К. Проблеми підготовки кадрів в системі Міністерства внутрішніх справ України: продовження дискусії / К. Левченко // Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.la-strada.org.ua/ucp_mod_news_list_show_42.html.

²⁶ Зозуля І. Стан і шляхи реформування системи МВС України: тези до сучасного моменту / І. Зозуля // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 350.

Анотація

Розкрито особливості процесу реформування органів внутрішніх справ. Досліджено специфічні риси зміни місця та ролі органів внутрішніх справ у механізмі захисту прав і свобод людини й громадянина.

Summary

The features of the reform process of internal affairs. Studied changes in specific features of the place and role of internal affairs in the mechanism of protection of rights and freedoms of man and citizen.

Використана література:

1. Висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України на проект Закону України «Про органи внутрішніх справ» від 28 липня 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=31401.
2. Зозуля І. Стан і шляхи реформування системи МВС України: тези до сучасного моменту / І. Зозуля // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 344–357.
3. Інформаційні матеріали щодо третього засідання Консультативно-експертної ради при Міністерстві внутрішніх справ України від 20 лютого 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/830582>.
4. Конституція України. – К., 2015. – 18 с.
5. Концептуальні підходи до реформування органів внутрішніх справ як складової правоохоронної системи та сектору безпеки і оборони України: інформаційно-аналітичні матеріали до круглого столу «Концептуальні підходи до реформування МВС у контексті загальнонаціонального плану реформ» (16 квітня 2015 року) / Центр Разумкова. – К., 2015. – 55 с.
6. Концепція реформи органів кримінальної юстиції : [наук. проєкт] / [В. Шакур, О. Джуца, В. Ліпкан, Ю. Орлов, М. Осадчий] ; за ред. В. Коваленка. – К. : Нац. академія внутр. справ, 2010. – 128 с.
7. Левченко К. Проблеми підготовки кадрів в системі Міністерства внутрішніх справ України: продовження дискусії / К. Левченко // Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.la-strada.org.ua/ucsr_mod_news_list_show_42.html.
8. Правоохоронні органи України: довіра та оцінки населення, проблеми внутрішньої безпеки та готовність до співпраці / Соціологічна група «Рейтинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ratinggroup.com.ua/products/politic/data/entry/137186>.
9. Про внесення змін до Закону України «Про міліцію» (щодо виборності керівників міліції) : проєкт Закону України від 1 лютого 2013 року № 2163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47855.
10. Про внесення змін до Закону України «Про міліцію» (щодо діяльності підрозділів міліції особливого призначення) : проєкт Закону України від 28 січня 2013 року № 2111 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2_5_1_J?ses=10008&num_s=2&num=&date1=&date2=&name_zp=%EC%B3%EB%B3%F6%B3%BF&out_type=&id.
11. Про заходи щодо реформування системи органів Міністерства внутрішніх справ України : Указ Президента України від 20 березня 2008 року № 245/2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/7619.html>.
12. Про місцеву поліцію : проєкт Закону України від 13 березня 2009 року № 4199 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF38N00A.html.
13. Про Національну поліцію : проєкт Закону України від 12 січня 2015 року № 1692 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55082.
14. Про органи внутрішніх справ : проєкт Закону України від 6 квітня 2015 року № 2561 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54672.
15. Про органи внутрішніх справ : проєкт Закону України від 18 січня 2008 року № 1376 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=1376&skl=7.
16. Про поліцію : проєкт Закону України від 3 липня 2012 року № 10688 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=10688&skl=7.

17. Про поліцію і поліцейську діяльність : проект Закону України від 27 січня 2015 року № 1692-1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53719.
18. Узарашвілі О. Довіра до міліції – нижче плінтуса / О. Узарашвілі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wz.lviv.ua/ukraine/132710>.
19. Юрченко О. Актуальні питання реформування МВС України / О. Юрченко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2013. – № 1(29). – С. 103–116.

С.В. Россоха,

*здобувач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*